



WERELDWIJZER

GAMBIA

PAUL DE WAARD

INHOUD

Voorwoord	9	Manjago (Manjack,	
De waarheid en niets dan...	11	Mandjack, Manjacu)	37
Introductie	12	Voertaal	38
In herinnering	12	Geschiedenis, kunst en	
Wie verre reizen doet		cultuur	39
kan veel verhalen	12	Geschiedenis	39
Ontmoetingen	14	Kunst en cultuur	50
		Economie en welzijn	51
		Landbouw en visserij	51
		Gezondheidszorg	55
ACHTERGRONDEN	15	Onderwijs	56
Ligging en klimaat	15	Levensstandaard	59
Ligging	15	De armoedegrens	60
Klimaat	16	Toerisme	60
Provincies, districten en		Flora en fauna	62
steden	19	Flora	62
Provincies	19	De baobabboom	62
Bestuurlijke		Andere gewassen	64
verantwoordelijkheid	19	Fauna	67
Districten	20	Nationale parken en	
Steden	20	natuureservaten (overzicht)	70
Aantal inwoners en		Het leven in Gambia	75
bevolkingsdichtheid	21	Familieverhoudingen	75
Staatkundig	22	Gezagsverhoudingen binnen	
Het parlement	22	een leefgemeenschap	75
Politieke partijen	22	Volksaard	79
Onafhankelijkheid	23	Religie	80
Senegambia	23	De Gambiaanse keuken	86
Politiek	23	Winkelen en souvenirs	88
Volkeren en hun geschiedenis	26	Vakantie- en	
Inleiding	26	recreatiemogelijkheden	93
Volkeren	27	Zee en strand	93
Mandinka (Mandingo of		De hotels	94
Malinke)	29	De hotels nader bekeken	97
Fula (Fullah, Fulani,		Banjul	98
Fulbe of Peul)	30	Cape Point	99
Wolof (Wollof)	32	Bakau	101
Jola (Jolla)	34	Fajara	103
Serahuli (Serahule, Soninke)	36	Kotu	106
Serer (Serrer, Sine-Saloum,		Kololi	111
Sine-Sine)	36	Verblijven landinwaarts	121
Aku (Creool, Krio)	37		

Guesthouses, lodges en appartementen	131	Douane	161
Tracking	133	Klimaat en beste reistijd	162
Cafés en restaurants	133	Gezondheid	162
Restaurants aan het strand	134	Bagage	163
Excursies en uitstapjes	134	Vervoersmogelijkheden naar Gambia	163
Dagexcursies	134	Kleding	163
City-tour	136	Handig om mee te nemen	163
Creek- en sport fishing	137	Tijdens de reis	166
Roots	137	Nuttige adressen	166
Jungle- en strandsafari	137	Aankomst op het vliegveld	167
African experience	138	Geld	167
Naar Senegal	138	Gezondheid	167
Moonlight cruise	138	Telefoneren	168
Vogelsafari	138	Overnachtingsmogelijkheden	168
Romantische riviercruise	139	Politie	169
Over water naar Ginack en de Saloum delta	139	Vervoer algemeen	169
Meerdaagse reizen door Gambia en Senegal	140	Vervoer per taxi	171
JanjangBureh	140	Na de reis	174
Tendaba Camp	140	Vertrek	174
Enkele uitstapjes die u zelf kunt ondernemen	143	Gezondheid	174
Sporten in Gambia	149	Geld	174
Watersport	149	Van A tot Z	175
Hengelsport	149	BEZIENSWAARDIGHEDEN	193
Golf	150	Rondreis door Gambia	193
Fietsen en bromfietsen	151	Inleiding	193
Tennissen en squash	151	De belangrijkste plaatsen in het westen	196
Paardrijden	152	Banjul	196
Kijken naar sport	152	Bakau	205
Buitenlanders in Gambia, vestiging en verblijf	152	Fajara	206
Sparen en beleggen in Gambia	157	Serekunda	207
Trouwen in Gambia	158	De kust en het westen	214
Gambianen uitnodigen voor een bezoek aan Europa	158	Algemeen	214
		Gunjur en omgeving	219
		Brikama	221
		Yundum	224
		Het zuiden	227
		Algemeen	227
		Van Brikama tot Soma	229
		Soma	240
		Van Mansa Konko tot Koina	241
		JanjangBureh (Janjanbureh/Georgetown)	242
		Bansang	248
PRAKTISCHE INFORMATIE	161		
Voor de reis	161		
Nuttige adressen	161		
Benodigde reisdocumenten	161		
Boeking	161		
Geld	161		

Basse Santa Su	249	Terug naar de kust	257
Het 'verre oosten'	251	Wassu	260
De weg terug	255	Farafenni (Farafenye)	263
Het noorden	256	Barra	268
Het oosten vanuit Basse via de noordelijke oever	256	Register	276

TRADITIONELE VERHALEN

Het wreedste dier	72	Het huwelijk van Mansani	
De afgunstige dorpelingen	84	Ceeseey	233
Ninkee Nankaa	190	The Lion King	247

ONTMOETINGEN

De bioloog	90	Op het vliegveld	163
Het kamermeisje	122	De rastabeweging	211
Op stap met Lamin	141	Horen, zien en zwijgen	225
Hustlers of bumpsters: de nationale plaag van Gambia	153	Alex Haley: roots	266
		De onderwijzer	273

NATIONALE PARKEN EN NATUURRESERVATEN

Overzicht	70	Abuko Nature Reserve	221
Bijilo Forest Park	215	Makasutu Culture Forest	226
Pelican Island	218	Kiang West National Park	235
Tanji River Bird Karinti Reserve	219	Baboon Islands National Park	261
		Niumi National Park	271

OPGENOMEN KAARTEN

Gambia, ligging in Afrika	15	De Atlantische kust	216-217
Gambia, overzichtskaart	16-17	Centraal-Gambia	238-239
Indeling in divisions	20-21	Soma	241
Het westen van Gambia	194-195	JanjangBureh	243
Banjul en omgeving	196	Basse Santa Su	249
Banjul	200-201	Het oosten van Gambia	252-253
Bakau	205	Farafenni	264
Serekunda	208	Barra	269

ACHTERGRONDEN

LIGGING EN KLIMAAT

Ligging

Gambia ligt in West-Afrika, aan de Atlantische Oceaan. Met een oppervlakte van 11.300 km² is het land ongeveer 1/5 van Nederland en België tezamen. In feite is het een lange strook land, doorsneden door de gelijknamige rivier. Deze ontspringt op het Foeta Djallonplateau in Guinea en stroomt via Senegal en Gambia naar de Atlantische Oceaan. Het land is nauwelijks breder dan 35 kilometer, met uitzondering van de kuststrook,



GAMBIA, LIGGING IN AFRIKA

die ongeveer 70 kilometer haalt, de ingang tot de rivier Gambia daarbij inbegrepen. Vanaf het uiterste westen tot aan de oostelijke grens met Senegal is de afstand, hemelsbreed gemeten, circa 320 kilometer, over de weg vanaf de hoofdstad Banjul ruim 400 kilometer. Het ligt ten noorden van de evenaar, op ongeveer 13 graden noorderbreedte en op 13 tot 16 graden westerlengte. Dat is bij benadering net zo ver van de evenaar als bijvoorbeeld Curaçao, Bangkok of Manilla. Het wordt aan drie zijden ingesloten door Senegal, een land dat ruim 17 keer zo groot is en waarmee lange tijd zeer nauwe banden bestonden, maar nu als gewoon buurland wordt gezien.

Het landschap is licht glooiend. Er komen wat heuvels voor maar die zijn nauwelijks als zodanig herkenbaar. Op een enkele uitzondering na gaat het meestal om, wat wij noemen, 'vals plat'. Het hoogste punt ligt ten noorden van het landinwaarts gelegen Basse Santa Su, en bedraagt ruim 46 meter!

Klimaat

Klimatologisch vertoont het minder overeenkomsten met de eerdergenoemde plaatsen als uit de ligging opgemaakt zou kunnen worden. Uit de opgenomen klimaattabel blijkt dat de temperatuur tamelijk constant is. Als er weinig wind staat of de wind waait uit het oosten, komt de warmte vaak drukkend over, maar na een paar dagen bent u daar wel aan gewend. Als de wind van de oceaan waait heerst er aan de kust een ideaal klimaat. Vooral gedurende het droge seizoen waait de wind uit het noordoosten. Hij voert warme lucht aan vanuit de Sahara, die dankzij het koelere oceaانwater tot aangename waarden daalt. In het binnenland is de temperatuur tijdens het droge seizoen bijzonder hoog. Inwoners



Klimaatgemiddelden

maand	rel. lv. %	hoogste temperatuur	laagste temperatuur	neerslag dagen	mm	uren zon per dag
januari	47	31	16	1	1	8,0
februari	52	32	18	1	1	8,8
maart	56	32	19	0	0	8,9
april	62	32	20	0	0	9,3
mei	66	33	21	1	6	9,0
juni	73	34	21	6	65	8,6
juli	78	34	21	14	256	6,4
augustus	80	33	21	16	420	6,6
september	85	33	22	16	272	6,6
oktober	72	32	21	8	86	7,4
november	60	31	19	1	6	7,6
december	52	30	17	1	2	7,8

daar klaagden in 2010 over de extreem hoge waarden die werden waargenomen. Niemand had deze temperaturen ooit eerder ondervonden. De relatieve luchtvochtigheid valt, met uitzondering van de regentijd, wel mee. Het is een kwestie van een ander leeftempo. Men doet dingen rustig, men gaat zich wat langzamer bewegen.



GAMBIA, OVERZICHTSKAART

PRAKTISCHE INFORMATIE

VOOR DE REIS

Nuttige adressen

Hon. consul van de republiek
The Gambia in Nederland:
H.J.W. Plusquin
Apollolaan 137
1077 AR Amsterdam
☎ 020-672 25 15
www.cggambia.nl

TravelPoort Gambia
Haven 20
2312 MJ Leiden
☎ 071-589 32 00
☎ 071-589 32 23
info@travelpoort.nl
www.travelpoort.nl

Nederland en België
Ambassade van The Gambia
Avenue F. Roosevelt 126
1050 Brussel
☎ 0032 02-640 10 49

Benodigde reisdocumenten

Reizigers die de Nederlandse of de Belgische nationaliteit bezitten, hebben geen visum nodig. Reizigers van andere nationaliteiten kunnen het beste even informeren bij de Nederlandse consul of de Gambiaanse ambassade in Brussel.

Een geldig paspoort is vereist. Bij vertrek uit het land dient dit paspoort nog ten minste een half jaar geldig te zijn. Bij aankomst in Gambia krijgt u een stempel in uw paspoort dat een verblijf toestaat voor de lengte van de vakantie. De Gambiaanse immigratiedienst is bekend

met die tijdsduur omdat tijdens of na de vlucht een kaart moet worden ingevuld waarop deze gegevens vermeld dienen te worden.

Wanneer u via een ander (Afrikaans) land Gambia binnenkomt, bijvoorbeeld via Senegal, is het bezit van een internationaal inentingsbewijs vereist. Het is (zéker op het vliegveld) niet onwaarschijnlijk dat u het moet tonen. Na excursies door Senegal is men over het algemeen soepeler, maar de verplichting is er niet minder om.

Boeking

In Nederland en België via de reisbureaus of rechtstreeks via TravelPoort Gambia. In Nederland is de uitvoering van de reis in handen van Tui of TravelPoort.

Geld

De Gambiaanse munteenheid heet dalasi. 1 dalasi is ongeveer 2,7 eurocent (sept. 2010). De dalasi is onderverdeeld in 100 butut. Er zijn munten van 1, 5, 10, 25 en 50 butut en 1 dalasi, biljetten komen voor in de waarden 5, 10, 25, 50 en 100 dalasis.

Douane

Per persoon mogen de volgende artikelen in Gambia vrij ingevoerd worden:
Alcoholische dranken:

1 liter sterke drank en 1 liter wijn of bier
Tabaksartikelen:

200 sigaretten of 250 gram tabak of 50 sigaren.

Overige artikelen:

tot een waarde van 8000 dalasis.

Artikelen die ten doel hebben hulp te bieden aan bijvoorbeeld scholen of klinieken vallen buiten de bepalingen.

Klimaat en beste reistijd

Het klimaat in Gambia is subtropisch. Vanaf november tot en met mei is de regenval te verwaarlozen. In juni, juli, augustus en september kunnen er forse buien vallen, hoewel dit vaak in de namiddag en avond plaatsvindt. Het maken van trektochten in het binnenland blijft mogelijk, hoewel bepaalde plaatsen tijdelijk onbereikbaar kunnen zijn. Maart, april en mei zijn de droogste maanden, augustus is de natste maand. In oktober is er nog enige regenval. De maximumtemperaturen overdag liggen, met uitzondering van het binnenland, het gehele jaar tussen 26 en 32 °C. De minima 's nachts liggen tussen 19 en 25 °C. De luchtvochtigheid bedraagt in de regentijd gemiddeld 80%, in de droge tijd ongeveer 60%.

Gezondheid

Soms wordt beweerd dat voorzorgsmaatregelen niet nodig zijn. Dat is onjuist! In Gambia heerst bijvoorbeeld malaria. Daarom is een malariakuur zeer belangrijk. Dtp-inentingen worden aanbevolen, ze zijn 15 jaar geldig, hoewel de huidige inzichten neigen naar een geldigheidsduur van 10 jaar. Een inenting tegen gele koorts (10 jaar geldig) werd in 2002 verplicht gesteld. Een inenting tegen geelzucht wordt eveneens aangeraden, zeker als u het land wilt bereizen. De noodzaak van een inenting tegen geelzucht staat ter discussie. Ze is slechts enkele maanden geldig, maar inmiddels is er ook een preparaat dat u voor 10 jaar tegen deze ziekte immuun maakt. De aanbevelingen kunnen wijzigen. Raadpleeg ruim vooraf de huisarts, de GGD (www.ggd.nl) of de travel clinic van het Havenziekenhuis in Rotterdam, ☎010-404 3465 (www.travelclinic.com). Ook de KLM heeft een eigen travel clinic, onder andere gevestigd in vertrekhal 2 op Schiphol. Telefonische informatie via 0900 -109 1096. Voor België: Vaccinatiedienst van het ministerie van Buitenlandse Zaken in Brussel, ☎02-238 2511 of het Instituut



De nationale luchthaven van Gambia

DE BELANGRIJKSTE PLAATSEN IN HET WESTEN

Banjul

Banjul is de hoofdstad van Gambia, maar het is niet de grootste plaats van het land. Officieel telt het nauwelijks 40.000 inwoners, maar recente schattingen spreken over bijna 60.000 ingezetenen. De stad is gebouwd op het oorspronkelijke St. Mary Island, een eiland in de rivier Gambia dat in 1816 door Alexander Grant, een Britse officier, van de koning van Kombo, Tumani Bojang, gekocht werd. Banjul was toen niet meer dan een zandplaat in de monding van de rivier, maar vanwege de strategische ligging een voor de Britten gewild object. Ze werden het eens over een prijs van 25 Britse ponden, waarvan er 18 contant voldaan moesten worden. De rest van het bedrag werd voldaan in andere 'valuta', zoals tabak, rum en vuurwapens. (Soms wordt een prijs genoemd van 103 staven ijzer.) Grant noemde het eiland Bathurst, naar Henry, de derde graaf van Bathurst, de Britse minister voor Koloniën tussen 1815 en 1827. Genoemde Grant had de reputatie erg lui te zijn en, bij wijze van spreken,



BANJUL EN OMGEVING

zijn stoel niet uit te komen. Het verhaal gaat dat hij zijn tijd doorbracht in een stoel die was vervaardigd van boomvezels, waarschijnlijk vezels van de baobabboom. In de taal van de Mandinka is ban: stoel en jul: vezel. Banjul betekent dus letterlijk: vezelstoel. Bathurst maakte een spectaculaire groei door. In 1818 woonden er reeds meer dan 700 mensen en werd het de zetel van het Britse gouvernement. Zeven jaar later was het inwoneraantal gestegen tot bijna 2000 en werd het militaire bewind vervangen door een gouverneur. De plaats is al meer dan 100 jaar door middel van een brug over de Oystercreek (Oesterkreek), de Dentonbrug, verbonden met het vasteland. In de directe omgeving van de brug zijn diverse bedrijven gevestigd, w.o. een pindaverwerkings en -overslagbedrijf van de GPMB, de Gambia Produce Marketing Board. De huidige brug werd op 18 februari 1986 officieel in gebruik gesteld, bij de herdenking van het feit dat Gambia 21 jaar terug, op 18 februari 1965, onafhankelijk werd. Hiermee was de oude brug vervangen, die van 1885 dateerde en genoemd werd naar de toenmalige gouverneur Denton. De omgeving van de brug dient als uitgangspunt voor vele excursies in het waterrijke gebied rond Banjul. Omdat de plaats ook aan de Atlantische Oceaan ligt, is het een economisch belangrijke stad voor Gambia. Zeeschepen varen tot aan de kade en het is voor middelgrote schepen zelfs mogelijk om via het mangrovegebied dat Banjul omringt, door te varen tot aan de Dentonbrug.

N.B. Veel straten in Banjul hebben (nog) een dubbele naam. Tal van vroegere namen herinnerden aan de tijd dat de Britten het bewind over het land voerden. De huidige regering wil dat veranderen en de namen voorzien van namen die voor de Gambianen zelf van betekenis zijn en van personen die vanuit Gambiaans oogpunt iets betekend hebben. Liberation Avenue heette vroeger Wellington Street, het verlengde Russel Street, de naam van Hurst Street werd vervangen door Bai Ceesay Street. Sommige mensen blijven hardnekkig de oude namen gebruiken. (Dat gebeurt trouwens ook bij stedennamen: JanjangBureh wordt nog door iedereen Georgetown genoemd.) De Roundabout, de rondweg die u vanuit Half Die naar de Serekunda Highway brengt zonder het gewriemel door de straten van Banjul, heet tegenwoordig vanaf Liberation Avenue: Chernu Adama Bah Street, het gedeelte langs de mangrovemoerassen Kankujereh Road. De Marina Parade, de belangrijke weg waarlangs vele ministeries en ministeriële gebouwen gevestigd zijn en die eindigt bij het State House, kreeg ook een nieuwe naam: Muammar al Gadhafi Avenue. Dit gebeurde in de tijd dat Gambia en Libië innige banden leken aan te gaan die op grond van internationale commotie werden afgeblazen. Iedereen, zeker in regeringskringen, spreekt dus nog over de Marina Parade en ook de naambordjes zijn weer teruggehangen.

De Dentonbrug is vierbaans en ook de verbindingsweg tussen de brug en (bij benadering) Bwiam blijft deze breedte houden, zodat het een ideale manier is om het achterland te bereiken. Dit is de enige vierbaansweg in Gambia. Voorbij Bwiam (en geleidelijk aan verder) zet de weg zich in een wat afgeslankte en vooral slechtere vorm voort. Ooit was deze gasfal-